

Др Соња ЛУЧИЋ
доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

ЗАШТИТА НЕРЕГИСТРОВАНИХ ОЗНАКА ГЕОГРАФСКОГ ПОРЕКЛА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Резиме

Заштитна ознака географског порекла почива на различитим системима заштите, чија међусобна веза може да изазове одређене проблеме. Постоје национална правила заштите, међународни уговори и споразуми, а у Европској унији примењује се Уредба 1151/2012 о правилима квалитета за пољопривредне и прехрамбене производе. Предмет овог рада је заштитна ознака географског порекла које нису регистроване у Европској унији. Такве ознаке су изузете из заштите на основу важеће Уредбе 1151/2012. У том смислу, аутор анализира две пресуде Суда Европске уније: у правној ствари С-446/07 и С-35/13. Обе пресуде за предмет имају италијанску ознаку „Salame Felino“, која у време доношења и једне и друге пресуде није била регистрована у Европској унији као ознака географског порекла. Циљ анализе ових пресуда је указивање на услове под којима географске ознаке, које нису регистроване у Европској унији, односно не испуњавају услове за заштиту према важећој Уредби 1151/2012, уживају заштиту према националним прописима.

Кључне речи: ознака географског порекла, описности преваре пошроша-ча, коришћење у доброј вери, нелојална конкуренција.

I Увод

У правном смислу, област ознака географског порекла (у даљем тексту: ОГП) отвара многа питања. Иако су ове ознаке најраније коришћене за обележавање производа, њихова правна природа и обим заштите предмет су бројних дискусија. Њихова правна заштита, која укључује и обим заштите, разликује се од земље до земље. Уједначавање правних прописа до данас није постигнуто. Најопштије говорећи, постоје два главна концепта заштите.¹ Један облик заштите се остварује на основу правила о сузбијању нелојалне конкуренције. Циљ овог облика заштите је да се спречи преварно означавање робе или услуге географском ознаком. Другим речима, лице које своју робу или услугу обележи називом географског локалитета са којег роба не потиче, чини дело нелојалне конкуренције. Други облик заштите остварује се на основу посебних прописа за заштиту географских ознака. Ови прописи регулишу услове и поступак за установљење ОГП, као и услове и садржину заштите субјеката који су овлашћени на њихово коришћење. Субјективно право које се стиче на основу ових прописа убраја се у права индустријске својине.

У већини европских земаља право на ОГП признаје се као субјективно право индустријске својине. Овај систем заштите најпре се развио у Француској. Француски систем заштите ОГП значајно је утицао на развој заштите у многим другим земљама, као и на међународном плану. Међутим у појединим земљама, као на пример у Немачкој, ове ознаке уживају заштиту на основу Закона о жиговима и прописа о сузбијању нелојалне конкуренције. Другим речима, у овој земљи не постоји субјективно право на ОГП.

Нејединствени систем заштите ОГП својствен је и међународним изворима. Тако, према одредбама ТРИПС-а све ОГП уживају заштиту од преваре о географском пореклу и од нелојалних радњи. Изузетно, вина и алкохолна пића уживају шири обим заштите. Ови производи су заштићени од сваког облика коришћења од стране неовлашћених лица, независно од преваре, опасности замене или нелојалних радњи.

На европском плану ОГП уживају заштиту на основу Уредбе бр. 1151/2012 о правилима квалитета пољопривредних и прехрамбених производа. Ова Уредба обезбеђује заштиту потрошача не само од преварне употребе, него и од наслањања и искоришћавања гласа ОГП. Пред тога, ОГП подлежу општој забрани преваре, која између осталог произилази из чл. чл. 2 Директиве 2000/13. Управо у области између

¹ Слободан Марковић, *Право интелектуалне својине*, Београд, 2000, стр. 166.

посебне заштите ОГП и опште забране преваре креће се одлука Суда ЕУ у правној ствари С-446/07.²

II Спор пред Судом Европске уније

Поступку пред Судом Европске уније у правној ствари С-446/07 претходио је поступак пред надлежним судом у Италији.³ Тужилац у овом поступку био је заправо законски заступник италијанског произвођача месних прерађевина.⁴ Произвођач о коме је реч је производио кобасицу под именом „*Salame Tipo Felino*“ (у преводу: салама Фелино врсте). Производ о коме је реч произвођач није производио у месту Фелино.⁵ Тужени у поступку, регион Емилија Ромања је, пре покретања судског поступка, због коришћења ознаке изрекао новчану казну против италијанског произвођача. Тужена страна је изрицање новчане казне правдала аргументом да коришћење ознаке „*Salame Tipo Felino*“ представља преварно указивање на традиционални метод производње и место производње.⁶

Изрицање новчане казне био је повод да италијански произвођач месних прерађевина покрене судски поступак. Наиме, тужилац је сматрао да је изрицање новчане казне неосновано и у својој тужби, између осталог, истакао да односна ознака упркос различитим захтевима није заштићена, односно регистрована као ОГП и да је дужи низ година већи број произвођача користи у доброј вери и ван места Фелино.

Имајући у виду аргументе тужиоца – произвођача, надлежни италијански суд је прекинуо поступак који је пред њим вођен и покренуо поступак претходног одлучивања пред Судом ЕУ, са циљем да се у светлу тада важеће Уредбе 510/2006 испитају аргументи произвођача против приговора да би обележавање његових производа могло да превари потрошаче. Међу аргументима произвођача Суд је издвојио онај да је појам „*Salame Tipo Felino*“ генерична ознака, тј. у слободној употреби, имајући у виду да за ову ознаку није затражена регистрација у смислу Уредбе 510/2006. Осим тога, италијански суд је затражио да се посебно испита и аргумент да спорну ознаку већ дуже време у доброј вери користе и други произвођачи.

2 Текст пресуде у правној ствари С-446/07 је доступан на адреси: <http://www.lexetius.com/2009,2495>.

3 Поступак је вођен пред судом „*Tribunale civile di Modena*“.

4 Реч је о произвођачу „*Grandi Salumifici Italiani SpA*“.

5 Фелино је општина у Италији, у округу Парма, односно региону Емилија Ромања.

6 Мисли се на место Фелино.

III Претварање ознаке географског порекла у генеричну ознаку

Прво питање које је италијански суд поставио Суду ЕУ односило се на чл. 13, ст. 2 Уредбе 2081/92. У овом члану је предвиђено да име које је регистровано према овој Уредби не сме постати генерична ознака. У вези са овим прописом Суд ЕУ негира обрнути закључак, наиме да податак који није регистрован према овој Уредби се сматра генеричном ознаком. Суд је при том истакао да ознака добија генерични карактер само кроз објективни процес, тј. када је постала уобичајено име производа. При том, питање регистрације ознаке према важећој Уредби нема никакав значај, пошто се и ван Уредбе у односу на географске податке поставља питање да ли њих промет разуме као указивање на порекло робе или генерално као ознаку одређеног производа независно од његовог места производње.

Суд је, дакле, у вези са првим питањем које му је поставио италијански суд истакао да географски податак служи пре свега за обележавање географског порекла робе и да тек после одговарајуће промене схватања промета може да постане генерична ознака. Имајући у виду да се ово последње објективно утврђује, обрнути закључак из чл. 13, ст. 2 Уредбе 510/2006 није дозвољен. Односни пропис једино забрањује претварање ОГП, које су регистроване према овој Уредби, у генеричне ознаке.

IV Коришћење ознаке географског порекла у доброј вери и питање преваре потрошача

У оквиру своје одлуке, а у вези са постављеним питањима, Суд ЕУ је даље истакао да географски податак који није регистрован може законски да се користи, под условом да не вара потрошаче. У вези са оценом преваре могло би време коришћења ознаке да игра важну улогу, али не и добра вера произвођача или трговца. Другим речима, чисто субјективна представа произвођача или трговца да одређену ознаку користи легално, нема утицај на питање да ли је потрошач коришћењем те ознаке преварен о стварном пореклу робе. Од значаја је схватање просечно информисаног, пажљивог и разумног потрошача.

На овакав став Суда није могао утицати ни чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006 који предвиђа да жиг који је коришћен у доброј вери пре регистрације ОГП или пре 1. јануара 1996. године, може да се користи и

после регистрације ОГП, под условом да не постоје посебни разлози за гашење жига.⁷ Управо овај пропис могао би да наведе на закључак да и код других ознака које садрже географски податак добра вера би могла да игра одређену улогу.

Добра вера у смислу чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006, према пракси Суда ЕУ, не односи се на питање преваре, већ једино на то да у тренутку регистрације жига нису постојали национални прописи за заштиту ОГП.⁸ Примера ради, жиг који садржи географски податак је у Италији 1995. године пријављен за регистрацију у доброј вери у смислу чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006, под условом да у том тренутку у Италији није постојала заштита за односни географски податак. У овом случају жиг сме и даље да се користи, ако је 2000. године извршена регистрација односног географског податка као ОГП.

Другачија је ситуација, ако је односни жиг подесан да превари потрошаче о географском пореклу робе која је обележена односним жигом. У том случају, жиг не сме да се користи за односне производе. На забрану даљег коришћења жига ништа не мења чл. 14, ст. 2 Уредбе 510/2006. Наиме, у овом пропису је предвиђено да старији жиг, у вези са регистрованом ОГП, сме даље да се користи под условом да не постоје разлози за гашење или престанак жига у смислу Уредбе 40/94.⁹ У случају преваре о пореклу постоји разлог за престанак жига. Наиме, према чл. 7, ст. 1(г), а у вези са чл. 51, ст. 1(а) Уредбе 40/94 жиг се може огласити ништавим ако је подесан да превари потрошаче о пореклу производа. Другим речима, преварне ознаке по природи ствари не могу да се користе после регистрације млађе географске ознаке.

Пресуда Суда ЕУ у правној ствари С-446/07 је доследна ранијој пракси овог суда.¹⁰ Суд је у пресуди истакао да се у вези са питањем преваре могу узети у обзир различити објективни фактори. У те објективне факторе се убраја, између осталог, дужина коришћења ознаке, али не и добра вера произвођача или трговца.

7 Henner Grote, „Anmerkung zu EuGH „Salame tipo Felino“, *Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht*, бр. 2/2010, стр. 209.

8 Опширније о томе видети у: Roland Knaak, „Die-EG Verordnung Nr. 510/2006 zum Schutz geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen“, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht – Internationaler Teil*, бр. 11/2006, стр. 893, 897.

9 Уместо Уредбе 40/94 сада је на снази Уредба 207/2009.

10 Према пресуди Суда ЕУ у правној ствари С-87/09 „добра вера“ у смислу чл. 14, ст. 2 тада важеће Уредбе 2081/92 не односи се на питање преваре.

V Заштита ОГП које нису регистроване у Европској унији

Суд ЕУ имао је прилику да још у једном случају одлучује о заштити ознаке „*Salame Felino*“ у правној ствари C-35/13. Повод за нови спор била је тужба коју је произвођач „*Felino*“ саламе из провинције Парма поднео против удружења произвођача који су ван региона Парме производили саламу под ознаком „*Felino*“. Захтев за регистрацију ознаке „*Salame Felino*“ у Европској унији није био поднет у тренутку подношења тужбе. Италијански суд је прекинуо поступак који је пред њим вођен и Суду у Луксембургу поставио питање, наиме, која правила важе за заштиту ОГП у оквиру ЕУ, као и у оквиру једне државе чланице, а за коју није поднет захтев за регистрацију. Осим тога, италијански суд је хтео да зна и да ли се таква ознака може ослонити на систем заштите установљен одговарајућом Уредбом ЕУ.

Суд у Луксембургу је на постављена питања одговорио да се правила заштите одговарајуће европске уредбе не односе на географску ознаку која није регистрована у ЕУ. Таква ознака ужива заштиту према релевантним националним правилима, под условом да се ознака односи на производе код којих не постоји нарочита веза између особина производа и њиховог географског порекла. Спровођење овог правила, са једне стране, не сме да оштећује циљеве који су постављени одговарајућом уредбом, а са друге стране не сме да вређа слободан промет робе у смислу чл. 28 (сада чл. 34) Уговора о Европској унији. Испуњеност ових услова цени национални суд.

За исправно разумевање начела која је Суд поставио у последњој пресуди у вези са коришћењем ознаке „*Salame Felino*“ потребно је вратити се на ранију пресуду Суда у правној ствари C-478/07. У овој пресуди Суд је истакао да географска ознака, за коју није затражена регистрација у ЕУ, али која испуњава претпоставке за заштиту према важећој уредби, не сме да ужива заштиту према националним прописима, уколико европске прелазне одредбе не дозвољавају привремену европску заштиту. Другим речима, у сваком правном спору, у вези са коришћењем географске ознаке, суд мора најпре да испита да ли би таква ознака уживала заштиту према актуелној уредби да је за њу затражена регистрација. Само после негативног одговора на ово питање долази у обзир примена националног система заштите.¹¹

11 Hermann-Josef Omsels, Schutz geografischer Herkunftsangaben außerhalb des Geltungsbereichs der VO (EWG) 2081/92, VO (EG) 510/2006 und VO (EU) 1151/2012 („*Salame Felino*“), Deutschland, 2014, доступно на адреси: <http://www.juris.de/jportal/prev/JULU000330614>.

Границе, постављене у спору у правној ствари C-478/07, Суд ЕУ је оборио у последњој пресуди у вези са коришћењем ознаке „*Salame Felino*“. Наиме, у „*Salame Felino II*“ пресуди Суд је истакао да се правила актуелне европске уредбе не односе на ознаке које нису регистроване у ЕУ и поставио услове под којима такве ознаке могу да уживају заштиту према националним прописима. Наиме, начела која је Суд поставио у „*Salame Felino II*“ пресуди отварају питање заштите ознака које нису регистроване у ЕУ, а које спадају у област њене примене. Реч је о ознакама код којих постоји нарочита веза између особина производа и њиховог географског порекла. За „*Salame Felino*“ ознаку проблематика о којој је реч је без значаја. Наиме, ова ознака је у међувремену регистрована на основу имплементирајуће Уредбе ЕУ бр. 186/2013.

VI Закључак

У првој пресуди Европског суда правде (у правној ствари C-446/07), а поводом коришћења ознаке „*Salame tipo Felino*“, Суд је истакао да ознака производа, која додуше садржи географски податак, али није регистрована као ОГП, може законски да се користи под условом да није преварна. Време коришћења ознаке могло би да игра улогу на питање преваре, али не и добра вера произвођача или трговца. За праксу ова пресуда је од значаја јер потврђује начело да је при коришћењу ОГП на етикети намирница потребна нарочита опрезност. Превара потрошача се при том, не може искључити аргументом да се односна ознака већ дуже време користи у доброј вери. Напротив, превара потрошача о пореклу робе може се искључити само кроз објективне критеријуме, као на пример кроз јасно указивање на етикети, односно паковању производа на стварно место производње.

У својој другој пресуди у вези са коришћењем ознаке „*Salame Felino*“ Суд се бавио једино националном заштитом географских ознака за пољопривредне и прехранбене производе ван области примене актуелне уредбе ЕУ. У овој пресуди суд је истакао да се национални прописи примењују на ознаке чији циљ није гаранција квалитета производа. Њихов једини циљ је гаранција географског порекла производа. Слобода промета робе такође, гради границе заштите географских ознака ван актуелних европских прописа.

Ознаке, код којих постоји нарочита веза између особина производа и њиховог географског порекла подпадају под режим важеће уредбе ЕУ, сасвим свеједно да ли је та ознака већ регистрована према уредби, односно да ли је заштита затражена или не. Другим речима, нерегистрованим ознакама код којих постоји нарочита веза између особина

производа и њиховог географског порекла, на тај начин прети и даље опасност, да више не буду заштићене, пошто такве ознаке потпадају под област примене актуелне уредбе, али према њој нису регистроване.

Sonja LUČIĆ, PhD

Assistant Professor at the Faculty of Law University of Kragujevac

THE PROTECTION OF GEOGRAPHICAL INDICATION WHICH IS NOT REGISTERED IN THE EUROPEAN UNION

Summary

The author of this paper has analyzed the protection of geographical indication which is not registered in the European Union. Apart from the special system for the protection of geographical indication on both European and national level, one should always consider a general anti-fraud prohibition. Geographical information must not be likely for fraud in the origin of products. Thereby, the argument that the indication has been used in good faith over a long time period may not exclude the fraud of consumers. On the contrary, the fraud in products origin may be excluded only by objective criteria, such as by indicating the real place the products originate from.

European union regulation 1151/2012 (previously Regulation 510/2006) does not regulate the protection of geographical indications which have not been registered in the European Union. These indications are protected by the national regulations providing that they refer to the products without clear link between their characteristics and geographical origin. Besides, implementation of this rule, on one hand must not harm the objectives predicted by both current or previous Regulation for protection of geographical indications, but on the other hand it must not violate the rule that refers to the free movement of goods in the European Union. National courts determine the fulfillment of these terms.

Key words: *geographical indication, the fraud of consumers, use in good faith, unfair competition.*